

pretium tamen videtur, adhuc quædam addere de ancylofi, cum sæpius ab ossium vitis oriatur, quamvis & absque his fieri possit; dum nempe ligamenta articulorum rigescunt, vel inspissantur & accumulatur linimentum illud, quod lubricat & inungit ossium articulorum extrema, & ligamenta articulationes firmantia.

In Commentariis §. 364. (ubi de ancylofi agebatur, quatenus luxationem ut causam sequi observatur) notandum fuit ex *Celfo*, recenti cicatrice contractos articulos *αγκυλωσ* Græci vocari; *Αγκυλωσ* vero articulorum detentiones appellasse *αγκυλωσ* & *αγκυλωσ*; harumque causas agnovisse, humorum infarctum, aut nervorum contractionem. Patebit statim, & ab ossium vitis hoc malum nasci posse: Aptæ definitio hujus morbi videtur, quod sit immobilitas articulationis cum tumore duriori. Quando ab ossium fracturam callo exorbitante, aut exossio ad juncturas nascitur hoc malum, satis patet, durum tumorem adesse. Verum ubi a ligamentis rigescentibus, aut inspissato linimento *Haversiano* oritur, sensum debet in cavo articuli accumulari linimentum illud, cum quiescente articulo non consumatur; adeoque distendit capsulam articulem, & tumorem faciet, qui, dissipatis tenuioribus partibus aggesti humoris, satis durus fieri poterit. Adeoque ob has rationes articulorum immobilitatem tumor durior comitari solet, vel saltem sequi, si in initio mali nondum adfuerit. Unicus tamen excipi possit casus, qualem vidi, ubi vero marasma exsiccabatur totum brachium, tuncque, arefactis omnibus, articulorum hujus membri immobilitas erat absque tumore. Ut autem debita mobilitas articulis adsit, requiritur apta figura ossium articulorum, & lubricitas superficiem, quibus se mutuo tangunt, atque etiam ligamentorum, articulos ambientium, flexilitas debita. Adeoque ancylofi oritur a sequentibus causis:

Callo fracti ad articulum ossis. Dicitur fuit in Commentariis §. 343. post fracturas aliquando sequi luxuriam vasculorum ossium, & calli inæqualitatem, unde figura naturalis ossium deturparatur. Plurimisque in casibus consistit, deformem talem prominentiam ab exorbitante callo in loco fracturae mansisse tota vita. Si ergo fractura prope articulum fuerit, patet a tali vitio immobilitatem articulorum nasci posse, ob mutatam ossium figuram. Verum quidem est, in plerisque articulis ossium articulorum extrema tuto recondi, plurimis partibus incumbentibus tecta, adeoque difficulter posse frangi in illa parte, quæ articuli cavo continetur: tamen in locis quibusdam satis nuda ossa adherent, uti v. g. circa cubitum & genu, atque ibi ab hac causa ancylofi nasci possit. Vidit sic *Petivius* (o), fracta rotula luxuriantem callum fecisse ancylofin; curatam tamen postea; quia calli substantia nondum acquisiverat ossiam duritiem. Ubi in tali casu metuitur ancylofi, periti Chirurghi voverunt, sic disponi debere partem affectam, ut callus luxurians proprio pondere versus alium determinetur locum: deinde ut inter articulum & fracturæ locum splenia ponantur, quæ fascia circumducta leviter pressa impediunt, ne callus versus articulum tendat: tandem ut articulus leniter moveatur, simulac primus apparatus tollitur, atque postea omni biduo, deinde singulis diebus. Neque a-

(o) Petit Traité des Maladies des os Tom. I. pag. 397.
(p) Ibidem.
(q) Aphor. 35. Sect. V. Charter. Tom. IX. pag. 210.
(r) Traité des Maladies des os Tom. I. pag. 406.

deo magnum erit periculum, modo prudenter fiat articuli motus, ne ossa restituta situ suo moveantur; quia ossa circa articulos latiora cum sint, majori superficie fragmenta se mutuo tangunt, adeoque non tam facile loco suo movebuntur. Solo tali articuli motu natam jam ancylofin ab hac causa superavit modo laudatus Auctor (p).

Inspissato linimento Haversiano. Ut ossium articulorum extrema facillime moveri possent, neque ad se mutuo attrita læderentur, linimento lubricissimo inunguntur, quod *Haversianum* vulgo vocari solet, quia egregius ille vir, cui tot pulchra circa ossium fabricam debentur, primus hujus linimenti naturam, & partes, quibus conficitur, accurate descripsit: apud *Hippocratem* tamen jam habetur (vide Commentaria §. 362.) quod omnibus articulis mucus natura insit, & sani sint articuli, cum ille purus fuerit. Linimentum illud articulorum (vide §. 362.) ex triplici distincto liquido constat; universaliter nempe perspirante, oleo meduloso, & mucilagine ex folliculis hic locatis secreta. Si ergo a quacumque causa illud linimentum non dissipatur, vel resorbetur, sensum accumulabitur, & cavum articuli replebit; sicque impedit liberum ossium articulorum motum: interim tenuissima pars linimenti illius aggesti dissolabitur, & residuum spissius fiet: cumque articuli motus præcipua causa sit, qua dissipatur illud linimentum usus suis functum, illo jam impedito vel & penitus abolito, major accumulatio fiet, tandemque immedicabile malum nascetur, partim ab inspissata materia, partim ab acrimonia stagnando nata, qua politissimas ossium superficies cartilagineas, & ligamenta articulorum coercentia, erodere & corrumpere valebit.

Cognoscitur hoc malum tumore in initio molli, sensum aucto, articulationis locum occupante, neque ultra hujus limites exprorecto. Omnium autem frequentissime in articulo genu hic morbus observatur.

Dixerat *Hippocrates*: (q) *Tumores in articulis, & absque ulcere dolores frigida multa assusa levat & minuit*: Postea etiam celebres in arte viri hanc methodum laudaverunt. Forte incipiente malo prodesset, contractis subito frigore partibus, sicque repellentibus humorem, qui incipit accumulari, modo adhuc tenuis fuerit. Ubi vero major spissitudo jam adest, & aucta copia, parum inde sperari posse videtur. Frictiones sæpe repetitæ, articuli affectu motus, fomenta penetrabilissima ex vino, sale, aceto & urina sana, additis aromaticis herbis, marrubio, scordio, ruta &c. cataplasmata ex similibus parata, proderunt. In difficillimis etiam casibus embrochæ ex aquis mineralibus calidis, lento stillicidio ex alto in partem affectam delapsis, multum levaminis, imo & integram aliquando curationem, attulerunt. Aquarum mineralium defectus suppleri poterit penetrabilissimis fomentis, modo laudatis, embrochæ instar adhibitis. Pulcherrimos effectus vidit *Petivius* (r), dum aqua calis vivæ, una cum salis ammoniaci lixivio, ex alto in locum affectum deplueret: nascitur enim sic uno momento penetrabilissimus spiritus salis ammoniaci, qui attenuans summum remedium merito habetur. Ubi autem tanta copia aggestæ materię est, ut per omnia hæc artis molimina dissipari nequeat, lanceola pertundendum tumorem usque in cavum articuli voluit modo laudatus Auctor,

in loco maxime declivi, ut contento liquido exitus concilietur: deinde hoc factò, ante laudata remedia applicari jussit.

Ligamentis rigescentibus. Ut debitus fieri possit ossium articulorum motus, requiritur, ut ligamenta articulorum coercentia talem habeant firmitatem, qua in situ suo ossa retineantur, interimque cedere possint & elongari, dum flectuntur articuli. Ubi ergo a quacumque causa ligamenta obriguerint, licet omnia reliqua in articulo se naturaliter habeant, erit immobilitas, quam postea sequetur tumor, ob linimentum *Haversianum* in cavo articuli aggestum, neque motu dissipatum, ut in sanitate fieri solet: adeoque perfecta erit ancylofi. Causæ hujus mali poterunt esse omnes illæ, quæ fibris solidis nimiam rigiditatem conciliant (vide §. 32.) uti & istæ, quæ in vasis minoribus & majoribus corporis similem effectum præstant (vide §. 51.) Sic videmus, senes decrepitos in omnibus fere articulis obrigescere, partim quidem ob defectum pinguis olei articulos lubricantis, partim etiam ob ligamenta callosa, imo & ossea aliquando facta: & in illis hominibus, qui duro labore vitam comparare debent, sæpe ante ætatem senectutis hæc vitia observantur, dum nimis exercitatio musculari motu firmæ partes corporis indurantur (vide §. 51. n. 3.) Post validas ligamentorum inflammationes, non bene curatas, liquido stagnante & coagulato cum vasis, quibus continetur, concrecente (vide §. 51. n. 4.) idem malum sequi solet; unde sæpius arthritidem passis articulorum immobilitas toties accidit. Præterea demonstratum fuit §. 25. n. 3. nimiam distractionem partium solidarum corporis illas reddere nimis debiles, & debilitatem ab hac causa natam sanari omni modo, ut nimia distractio tollitur (vide §. 28. n. 5.) Ubi ergo ligamenta, quiescentibus articulis, non elongantur, sponte solent contrahi & rigida fieri adeo, ut postea omnem motum articuli impediunt. Post fracturas aut luxationes curatas, nisi cura tempore aliquando moveantur articuli, ancylofi ab hac causa frequenter nascitur, uti etiam in paralyticis membris: tuncque fere semper, musculi flexores cum fortiores solent esse extensoribus membrorum, articuli leviter inflexi obrigescunt, non tantum ob ligamenta indurata, verum etiam ob musculos flexores diuturna quiete sensim contractos & breviores redditos, qui tunc se elongari amplius vix patiuntur.

Patet ergo, ligamentorum nimiam rigiditatem omnium frequentissimam esse ancylofi causam; sed & simul, plerumque magnam spem superesse, curari posse tale malum, nisi admodum vetustum fuerit, vel originem debeat talibus causis, quæ nulla arte superari possunt; uti v. g. in decrepita senectute. Si mollissimus viscus instituat; balneis aquosis, & imprimis vaporibus, sæpius de die exponatur pars affecta; deinde bene deterfa mollissimis oleis perfricetur; atque his factis tentetur articuli motus flectendo & extendendo, quantum absque magno dolore fieri poterit; curantur tales morbi, de quibus aliquando desperabatur. De omnibus autem his (§. 30. 35. 51.) latius dictum fuit. Unicum libet adducere casum, qui modo dicta confirmet. Juveni post febrim acutam continuam, & affectum soporosum, reconvalescenti, dextrum crus inflexum erat, neque ullo modo illud extendere poterat: aderant circa genu articulum dolores mo-

lestissimi, unde totus membri usus fere perierat; cum nec ligneo crure uti posset, neque baculis nihius incedere, pendulo crure tunc suo pondere distrahente rigidum articulum summo cum dolore. Celebres Chirurghi, postquam jam ultra anni spatium duraverat malum, consulti crediderunt, ossa ipsa tibiæ & femoris simul consolidata esse, & post plurima remedia diu applicata nullo cum solamine, concluderunt nihil superesse, nisi partis extirpationem, quam æger tot malorum periculis subire voluit. Expertissimus Medicus vocatus, ut rite præpararet idoneis remediis corpus ante periculosam hanc operationem, dum sollicitè partem examinat, invenit condylum internum ossis femoris mole parum auctam, uti etiam & respondentem huic ossis tibiæ partem: neque tamen pressa digitis hæc loca dolebant, sed præcipuus dolor erat in illo loco, ubi ligamentum est, quo patella tibiæ affigitur. Dum nititur extendere inflexum crus valida satis manuum vi, sensit Medicus, non coaluisse ossa inter se, sed tamen levem etiam extensionem non absque ingenti dolore fieri posse: simul apparuit, tendines musculorum flectentium quam maxime tenos esse, & versus suam originem retractos. Omnibus ergo rite perpenfis, dissuasit extirpationem Medicus, & tentavit curam, generalibus remediis quibusdam præmissis, balneis aquæ calidæ cum aromatis additis bis de die per horam, vel horam cum dimidia, sic ut tuto corpore æger balneo immergeretur. Tam felix autem fuit curæ hujus successus, ut, quatuor tantum vicibus adhibito balneo, crus inciperet extendi, & post octavum balneum jam terram attingeret, fultisque innixus incedere posset; tandemque oleorum mollissimorum inunctione, repetitisque balneis, integre restitutus fuit æger; superstitite tantum ossium modo memorata intumescencia, sed absque ullo motus articuli impedimento, nisi quod post nimis diuturnam ambulationem aliquando levem dolorem in hoc crure senserit (s). Similis fere curatio ancylofi apud *Æginetam* (t) habetur: irrorari enim partem affectam voluit hydrelæo, in quo lini semen, althæa, scœnum græcum &c. decocta fuerunt; deinde inungi linimentis partim ex emollientibus, partim ex aromatis compositis, similibusve emplastris tegi: simul laudavit mollem & continuam frictionem, dum hæc adhibentur; jussitque sæpius tentari debere, an articulus possit flecti & extendi.

Exossio ad juncturas. Cum requiratur ad motum articuli determinata figura in extremis ossium articulorum, facile patet, per exossionem mutata hæc figura, motum debere impediri. Quando de exossio in præcedentibus actum fuit, consistit, tales tumores etiam circa juncturas observatos fuisse. Huic referri posse videtur, quando ossa articulata concreverunt, sive interposito linimento naturali articulorum inspissato uniantur, sive scabre forte & erosæ ossium contiguum superficiem consolidentur inter se. Notabiles tales casus in Historia Medica habentur: Sic scribit *Hildanus* (u), quod inter rariora servaret in cœmeteriis collecta ossa quædam, in quibus mira concretio ossium articulorum observabatur, & figuris expressit cubiti ossa cum ossæ humeri penitus concreta, & os femoris cum acetabulo ossis ilei sic unitum, ac si semper unicum & continuum os fuisset. In infante viginti duos menses nato totum corpus unico osse continuo consta-

(s) Académ. des Sciences l'an 1721. Mem. pag. 227. &c.
(t) Lib. IV. cap. 55. pag. 70. vers. & 71.
(u) De Ichore & Melicetia cap. 25. pag. 222.

re videbatur, sic ut nullus articulus ullo modo flecti posset (v). Columbus (vv) in capite gigantis vidit, maxillam inferiorem adeo calvaria concretam fuisse, ut in vivente omni motu carere deberit: primam pariter vertebra occipitio sic accretam vidit, ut moveri nequiquam posset. Omnium autem mirabilissimum est, quod idem autor habet. Romæ in Xenodochio incurabilium diu vixerat homo, qui omnes articulos rigidos habebat, & nihil aliud movebat, quam oculos, linguam, penem, abdomen, thoracem: Senem jam viderat, & sæpe inviserat Celebris Medicus Joannes Auricula, qui & post mortem sceleton hujus hominis Columbo dono dedit: in quo omnes articuli totius corporis, a capite ad pedum digitos usque, concreti invenie-

§. 557. **Q**ui vero omnes morbos, hucusque descriptos, oculisque subjectos intellexit ita, ut horum enarratas causas, naturam, effectus, curationem cum cura expendere; dein autem internis tectisque corporis partibus eadem omnia applicuerit; cum actione integrarum comparaverit; atque deinde cum ipsis interiorum morborum phænomenis composuerit; videbit interna externis reapse congruere; externos chirurgicos primo pertractandos; nec aliter ordinari quid, vel veri, in Praxi Medica fieri posse, aut doceri.

Pertractatis sic morbis Chirurgicis, antequam ad morborum interiorum historiam & curationem procedatur, operæ pretium erit, paucis demonstrare, quantam lucem cognitio morborum exteriorum affundat detegendis & curandis morbis internis; simulque patebit evidens ratio, quare prius de morbis externis agendum fuerit.

In Prolegomenis §. 16. data fuerunt regulæ, quibus determinatur ordo, quo morborum historia optime tradi posset; nempe, ut incipiatur a talibus morbis, qui & evidentius cognosci, & facilius curari poterant, quorumque natura simplicior erat, & cognita requirebatur, antequam aliorum morborum indoles bene intelligi posset. Cum autem in externis partibus corporis hærentes morbi sensibus pateant, adeoque cognosci distinctius possint, & facilius ipsi loco affecto remedia applicari; simulque his similes morbi in partibus internis occurrant, quorum phænomena omnia & successiva mutationes sensibus non adeo obvia sunt; patet evidenter ex dictis, exteriorum morborum historiam præmittendam fuisse. Quanta autem similitudo sit inter morbos externos & internos, unico exemplo demonstrare non inutile videtur.

Si vera Plegmone digitum occupaverit, tumor ruber, renitens, cum dolore punctorio & calore apparebit in parte affecta; sique alicujus momenti fuerit inflammatio, illam comitabitur febris: atque ex his symptomatibus concluditur, adesse inflammationem. Si jam in homine sanissimo, æstuante post validos motus, gelidus Boreas nudum pectus afflaverit, oriatur in locis intercostalibus sæpe subito dolor acutissimus, ad minimum inspirationis nixum immaniter auctus, quem febris comitatur satis valida. Quæritur jam qualis morbus sit, & quam hic medela conveniat? Novimus in hoc casu tales causas prægressas esse; a quibus vera phlegmone frequenter nasci solet: demonstratum enim fuit §. 117. calore & motu circulari violento adunari moleculas nostrorum fluidorum; & §. 118. dictum fuit, per motum auctum errore loci crassiora liquida ingredi posse canalium conicorum dilatata orificia, per quorum ultimos fines transire nequeunt; simulque ibidem notatum fuit, omnium pessimas

bantur: bini dentes superiores deerant, totidemque inferiores e priorum regione positi, & per hanc viam cibus potiusque ingerebatur misero, quamdiu viveret.

Difficilem semper curam esse ancylosis, satis patet ex ante dictis: pro diversitate tamen causa cognita prognosis variat. Si enim facta fuerit ab ossis fracti circa articulum callo, & ille jam ossam duritiem habuerit, incurabile malum est: uti etiam, si ab exostosi vel concretionem ossium articulatorum inter se originem duxerit. Ubi vero a linimento Haversiano inspissato, vel a ligamenti rigescentibus nata fuerit ancylosis, nisi inveteratum fuerit malum, curæ spes superest.

obstructiones produci, si magno calori subito frigus succedens constringat dilatata vasa, alienis jam humoribus infarcta per errorem loci: ex quibus omnibus constat, concurrere hic præcipuas causas obstructionis. Verum §. 373. patuit, obstructionum causas sufficere ad veram phlegmonem producendam; & ex illis, quæ §. 373. 374. dicta fuerunt, conititit, totum fere corpus sedem inflammationi dare posse; atque omnium frequentissime illam in adipe hæere. Cum ergo causæ inflammationis prægressæ fuerint, locusque affectus inflammationi suscipiendæ aptus sit, concluditur merito, dolorem illum acutum, ad minimam inspirationem auctum, cum febre comite esse veram inflammationem locorum intercostalium. Tumor quidem & rubor, qui in digito inflammato sensibus patebant, hic non apparent semper, quia profundius hæret recondita Phlegmone; sed dolor ille punctorius, ac si gladio acutissimo perforaretur pectus, dum thorax inspirando dilatatur, & febris, satis evincunt naturam mali: nam & digitus inflammatus, dum movetur, vel rudiis attingitur, dolet acerrime. Si jam consideretur natura & actio partis affectæ, patebit evidenter, ex illis phænomenis, quæ in inflammatione partis externæ sensibus patent, intelligi posse omnia mala, quæ inflammationem in locis intercostalibus natam sequuntur. Tumor enim & hic erit a distentis arteriis inflammatis, plurimum auctus, dum panniculi adiposi (in saginatis animalibus in locis intercostalibus adeo conspicui) vasa tenerrima & vesicula sanguine crassa liquidiori parte orbat, infarciuntur (vide §. 382.) a distactis fibris nervosis, per vasorum distentorum membranas dispersis, dolor sequetur; & acerbissimus hic loci, si tumor versus interiora protuberans pleuram membranam lente a costis, quibus adhæret, divellat: cumque inspirando pectus dilatatur, & costæ a se invicem recedant, patet ratio, quare inspiratione adeo augeatur dolor. Ut autem intolerabilem hunc dolorem vitent ægri, vel leniant saltem, viæ inspirant, aut saltem minimam tantum copiam aeris hauriunt: unde non satis dilatatur pulmo, adeoque cordi dextro nascitur obstaculum, summa sit anxietas, pulmo sanguine repletur, & peripneumonia; a pleu-

a pleuritide nata, sæpe brevi suffocantur.

Præterea & exitus omnino similes in hoc casu sequuntur, ac in aliis inflammationibus exteriorum partium corporis; resolutio nempe, suppuratio, vel gangræna. Mitiores enim pleuritidem resolvendo curari posse, pejorem in abscessum tendere, sævisimam livida macula, in loco affecto subito sæpe nata, gangrænam facere, omni dolore evanescente absque correctione causæ, observata certissima & frequentissima testantur; uti postea in pleuritidis historia latius dicitur. Verum & curatio eadem omnino est in pleuritide ac in aliarum partium inflammationibus. Resolutio enim hic semper tentatur, venæ sectione, diluentibus, attenuantibus remediis; fomentis, cataplasmatibus, emplastris &c. loco affecto applicatis; & in genere omnia illa adhibetur, quæ a §. 395. ad §. 402. de cura inflammationis dicta fuerunt. Ubi vero resolutio obtineri nequit, blanda suppuratio promovetur omnibus illis, quæ §. 402. & sequentibus exposita fuerunt;

DE MORBIS INTERNIS, ET DE FEBRIBUS IN GENERE.

§. 558. **F**ebri, frequentissimus morbus, inflammationi individuus comes, plurium morborum, mortis, & sæpe sanationis optima causa, nunc explicanda.

Postquam in præcedentibus tomis explicati fuerunt morbi simplicissimi solidarum partium corporis humani, uti etiam illa vitia, quæ humoribus spontanea degeneratione accidunt; simulque absoluta fuit historia morborum exteriorum, sive Chirurgicorum, quorum nempe causæ & præcipui effectus sensibus patent, agendum nunc est de morbis internis, quorum causæ magis abditæ difficilius cognoscuntur, cum sæpe in intimis corporis humani penetralibus reconditæ lateant; imo etiam & harum causarum effectus, minus obvii sensibus, læsarum functionum observatio, & comparatione similium malorum, quæ partibus externis corporis accidunt, fere tantum poterunt detegi.

Ingens quidem horum morborum numerus & varietas magnam difficultatem pariunt, dum quis determinare vellet, a quo morbo incipiendum esset in pertractanda interiorum morborum historia, si tamen his morbis applicentur regulæ illæ, quæ §. 16. enumeratæ fuerunt, patebit ratio, quare de febribus primo agendum sit. Clarior quidem morbi notitia, & simplicior ejusdem natura, atque facillima sanatio, sunt inter requisita illius morbi, cujus historia reliquis præmitti deberet, ut ordine doctrina procederet: Interimque fatendum est, abditam satis esse febrium naturam, illasque diversissimis stipari sæpe phænomenis, neque semper facile sanari. Verum & hæc omnia reliquis internis morbis adsumt. Sed quarta regula, quæ §. 16. datur, febribus convenit præ reliquis omnibus morbis internis: nempe, quod requiratur harum cognitio ad reliquos morbos intelligendos. Uti enim mox patebit, febris omnium morborum frequentissimus est, omnesque morbos inflammatorios comitatur semper; reliquos quam sæpissime. Febrium ergo historia præmittenda videtur.

Febri a fervore dicitur Latinis, ut voluerunt plurimi; a februando, id est, lustrando, vel purgando, deduxerunt alii. Pior derivatio magis respondet communi opinioni Veterum Medicorum, qui

imprimis curando omni artis molimine, ut abscessus hic natus versus exteriora vergat, quia tantus rictus est, ne introrsum rupto abscessu funestum Empyema fiat, pure in pectoris cavum delapso. Ubi autem Pleuritidi Gangræna, fere semper lethalis, succedit, sola spes superest ab illis remediis, quæ §. 434. & sequentibus laudata fuerunt; uti patebit, si conferantur his illa, quæ postea §. 903. de cura gangrænosæ Pleuritidis dicitur.

Idem jam de Angina inflammatoria, Phrenitide, Peripneumonia & reliquis morbis inflammatoriis partium interiorum corporis demonstrari posset; sola tantum diversitas horum morborum a varia functione partium affectarum pendet; reliqua omnia conveniunt. Adeoque merito pro axiomate haberi poterit, internos morbos externis congruere, atque nihil ordinati vel veri in Praxi Medica fieri posse, vel doceri, nisi exteriorum Chirurgicorum morborum historia prius pertractata fuerit, antequam de internis morbis agatur.

calorem dixerunt febri essentiam; *πυρετός* enim & *πυρεσις* hac significatione passim apud Veteres Græcos usurpatur. Imo notavit Galenus (a) *πύρα* (*ignem*) vocari ab Hippocrate febriem, ubi vehementissima fuerit. Posterior vero multis arrisit, quia per febriem sæpe repurgatur corpus.

Frequentissimus morbus. Demonstrabitur postea §. 586. a numerosissimis atque admodum variis causis febres nasci, simulque patebit, nulla prudentia humana sic evitari posse omnes, ut quis a febre tota vita sua immunis maneat. Diætæ vitia, aeris ambientis vicissitudines, imprimis subito in contrarium mutatæ (ut dum v. g. validum aeris calorem excipit subitum frigus), exercitationes corporis solito validiores, animi affectus validi &c. toties in sanissimis etiam corporibus febres excitaverunt. Dum paucis contentus frugalem vitam ducit Philosophus, & pertinaci lucta tandem animum regere didicit, plures quidem febrium causas evitat; tamen sæpe libris impalescens, & continuis meditationibus exhaustus, non febrium tantum, sed & plurimorum & pertinacissimorum quidem morborum, causas se concessisse dolet sero: Unde fere liceret asserere, nullum sine febre vivere hominem, imo & paucos absque febre mori. Si enim violenta morte pereuntes excipiantur, atque illi, quibus rara fortuna contigit, ut ultimo senio confecti absque morbo vivere desinant; reliqui fere omnes vel febre, vel morbis febri comitem habentibus, moriuntur. Universalissimo huic morbo, febri, quam placatam trepido metu cupiebant, a Romanis Fanum in palatio dicatum legitur (b). Hinc forte *πύρα* Hesiodi (c), ex Pandora pyxidæ elapsos, febres simpliciter vocavit Horatius (d), dicens:

Post ignem ætherea domo
Subductum, Macies, & nova Febrium
Terris incubuit cohoris.

Inflam-

(v) Academ. des Sciences l' an 1716. Hist. pag. 30. (vv) De Re Anatomica Lib. XV. pag. 263.

(a) Comment. 7. in 1. Eoidem. Charter. Tom. IX. pag. 102.
(b) C. Plin. Secund. Hist. Nat. Lib. II. c. 7.
(c) Opera & Dies versu 102. (d) Lib. I. od 2.